

Buněčný základ nervového systému

Fyziologie I seminář (VLFY0321s)

Tibor Stračina

Audiovizuální obsah prezentovaný během on-line semináře (vč. testových otázek) je autorským dílem vytvořeným zaměstnanci Masarykovy univerzity. Jakékoliv další šíření tohoto obsahu nebo jeho části bez svolení Masarykovy univerzity je v rozporu se zákonem.

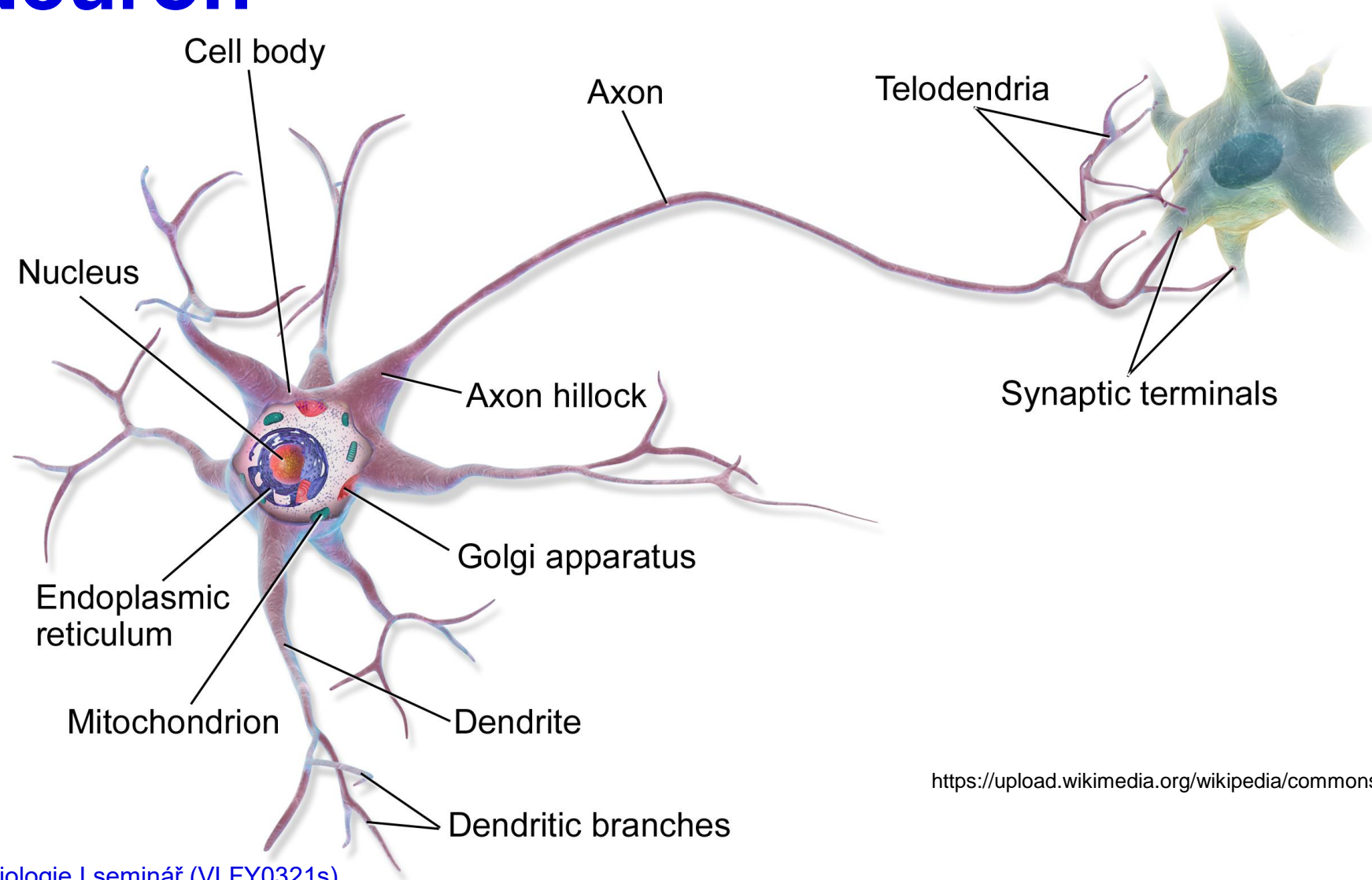
Program

- 1. Buněčný podklad nervového systému**
- 2. Neuron jako excitabilní buňka**
- 3. Synapse**
- 4. Nervosvalová ploténka**

Buňky nervového systému

- Neurony
- Neuroglie

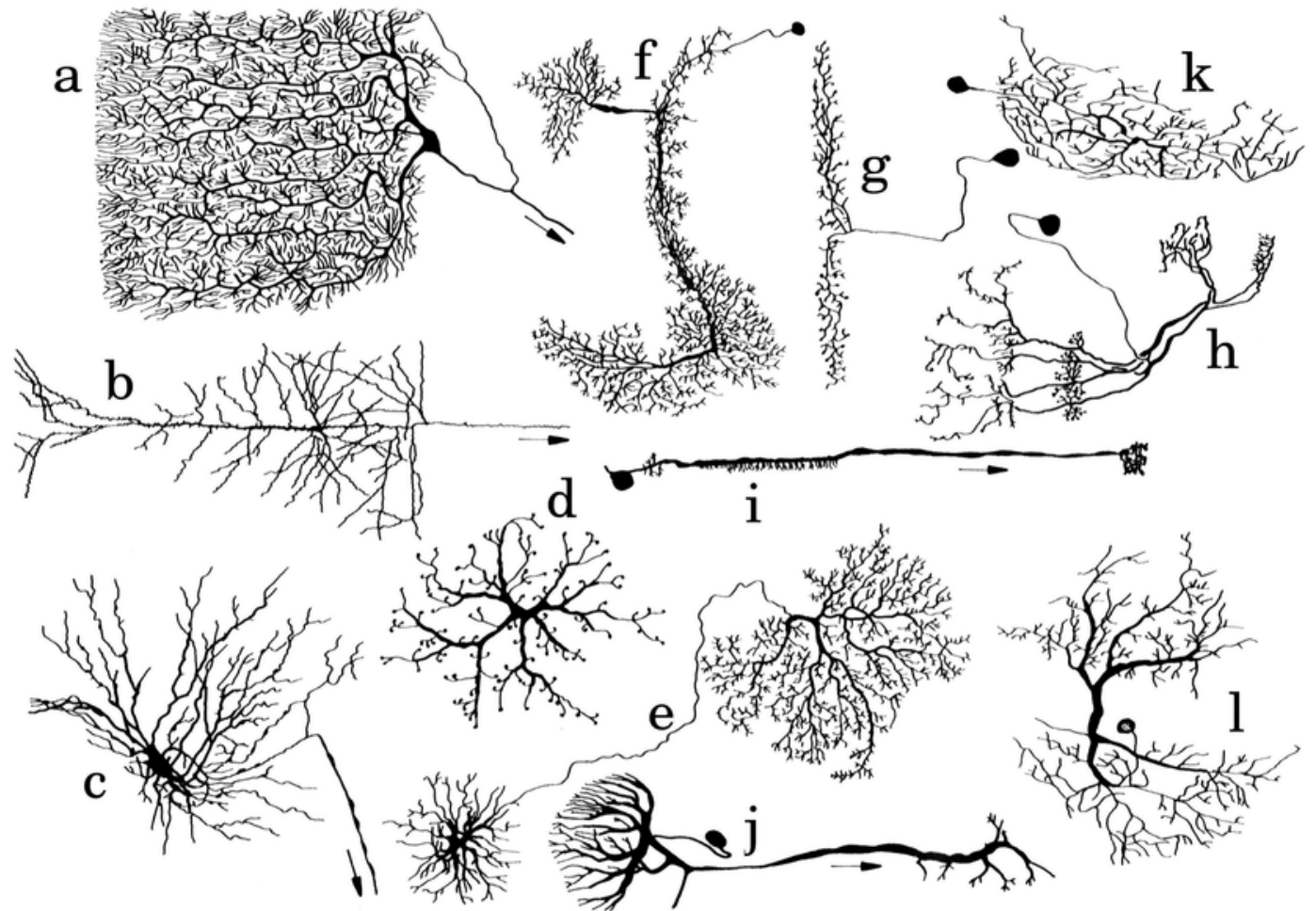
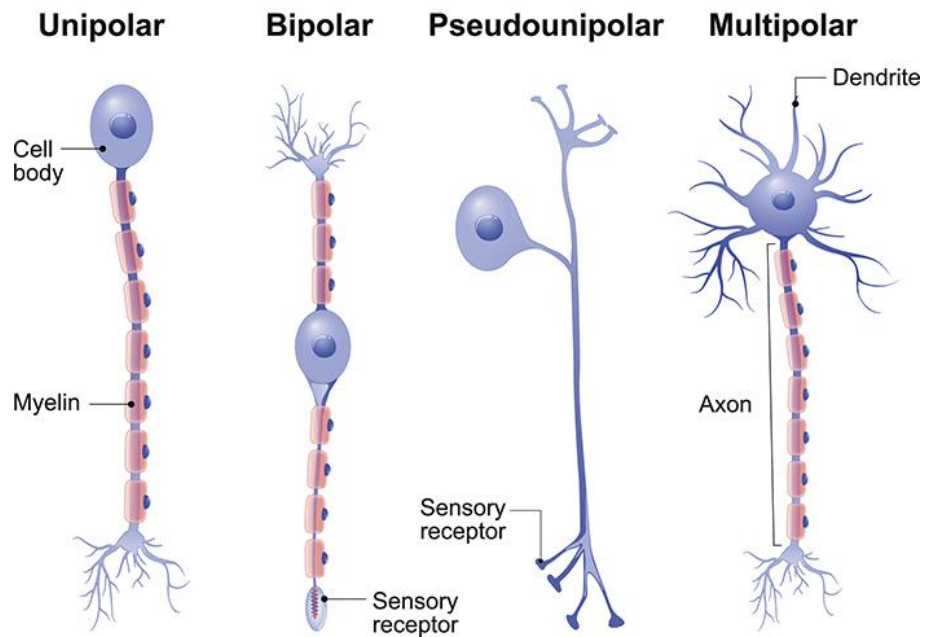
Neuron

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/1/10/Blausen_0657_MultipolarNeuron.png

Typy neuronů

– Podle morfologie

https://www.researchgate.net/profile/Frido_Erler/publication/44230306/figure/fig1/AS:689998105948160@1541519776038/Anatomical-diversity-of-neuronal-cells-a-Purkinje-neuron-from-human-b-pyramidal-neuron.ppm

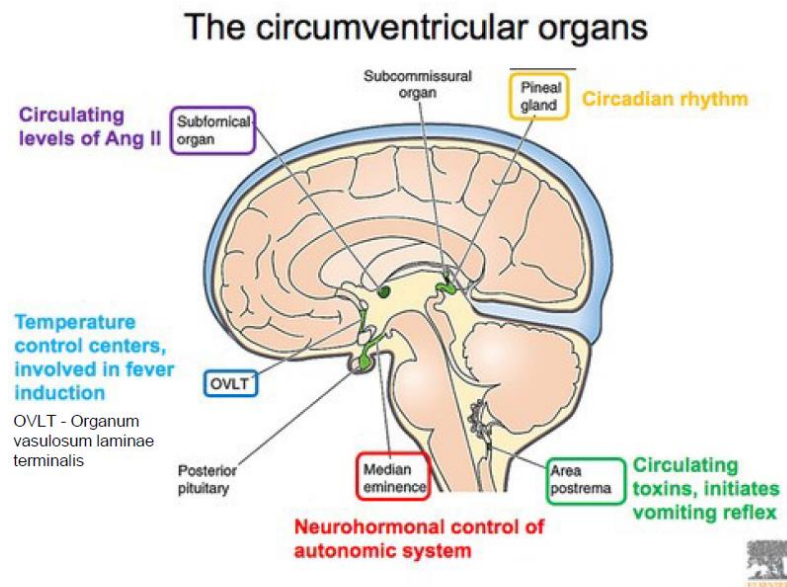
<https://qbi.uq.edu.au/files/27928/types-of-neurons-QBI.jpg>

Typy neuronů

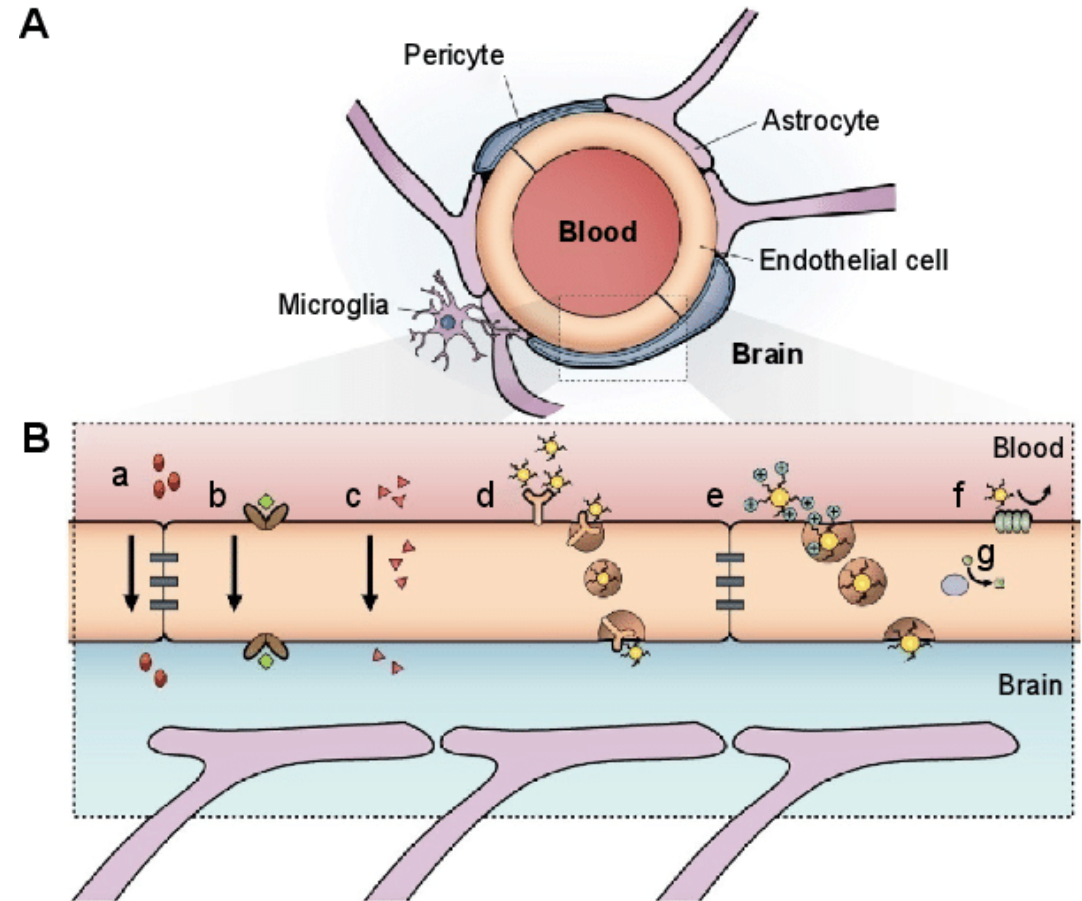
- Podle funkce
  - Aferentní (senzorické)
  - Eferentní (motorické)
  - Interneurony

Zvláštnosti mikroprostředí CNS

- Hematoencefalická bariéra
- Mozkomíšní mok
  - Tvorba
  - Resorpce

http://www.neuros.org/index.php?option=com_photos&view=photos&id=hafizbilal

https://www.researchgate.net/profile/Francisco_Morales_Zavala/publication/n/281486047/figure/fig1/AS:333373693284352@1456493890088/Schematic-representation-of-the-blood-brain-barrier-Notes-A-Scheme-of-the.png

Neuron jako excitabilní buňka

– Definice excitabilní buňky?

Neuron jako excitabilní buňka

- Excitabilní buňka/tkáň – díky specifickým napěťově vrátkovaným iontovým kanálům je schopna vést/generovat akční napětí

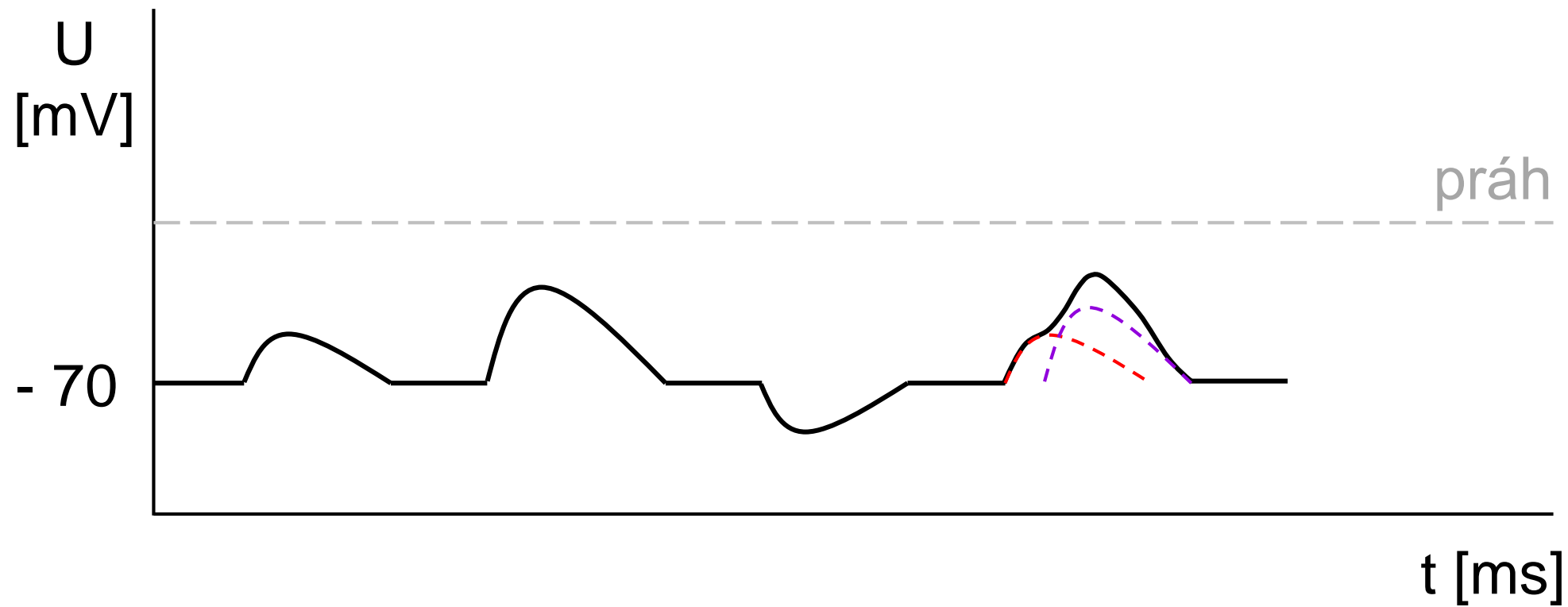
Elektrické jevy na membráně neuronu

- Klidové membránové napětí
- Místní odpověď membránového napětí
- Akční napětí

Místní odpověď membránového napětí

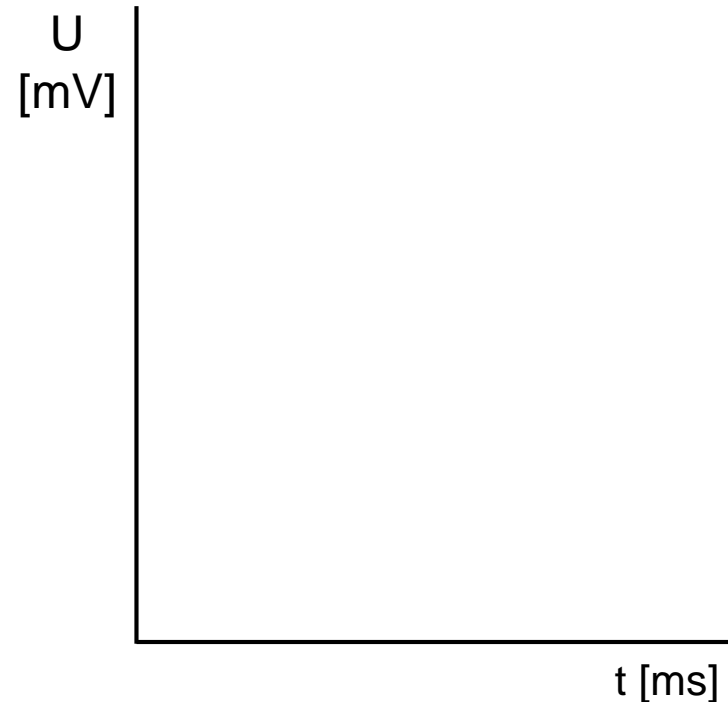
- Postsynaptický potenciál
  - Excitační (EPSP)
  - Inhibiční (IPSP)

- Receptorový potenciál

- Ploténkový potenciál

Místní odpověď membránového napětí

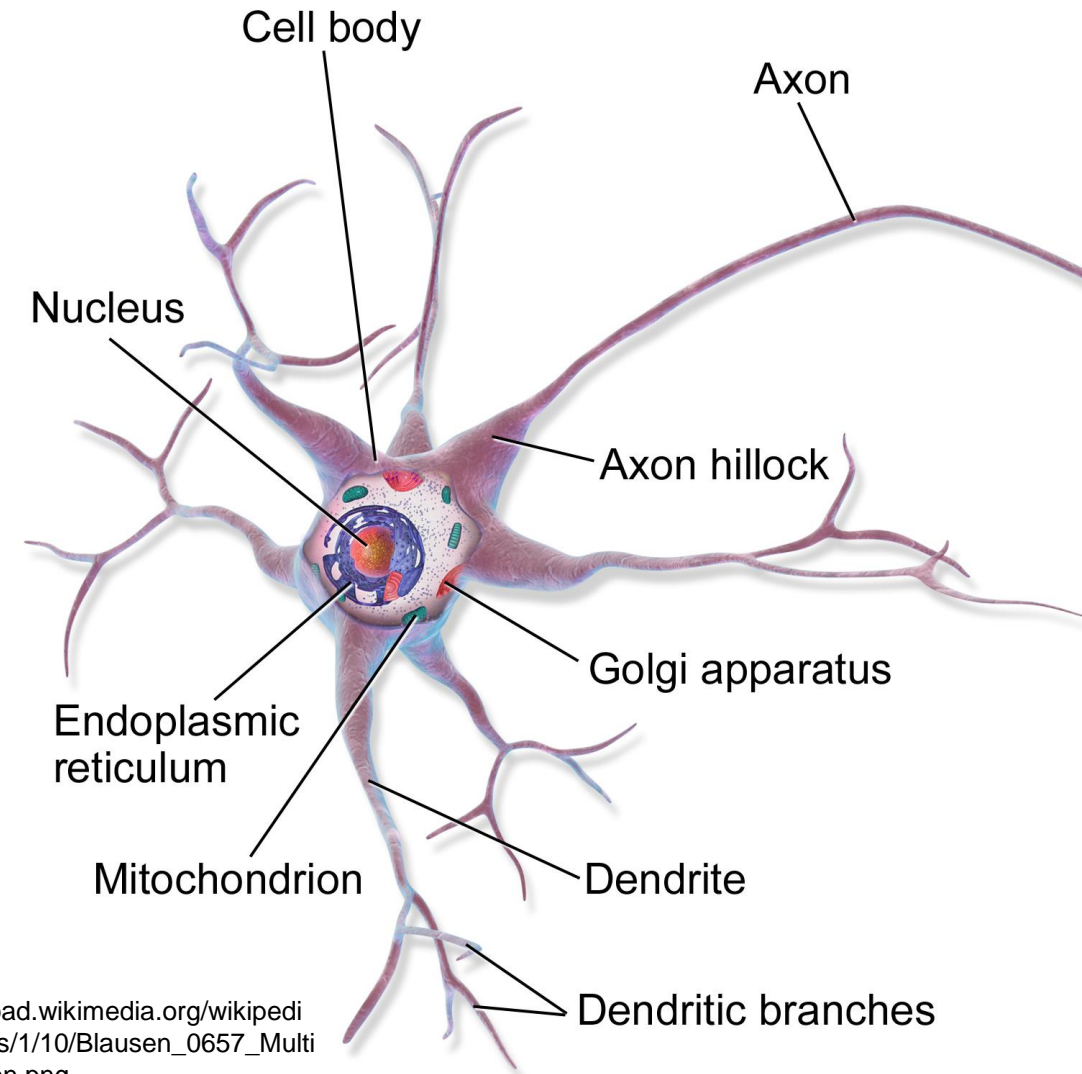
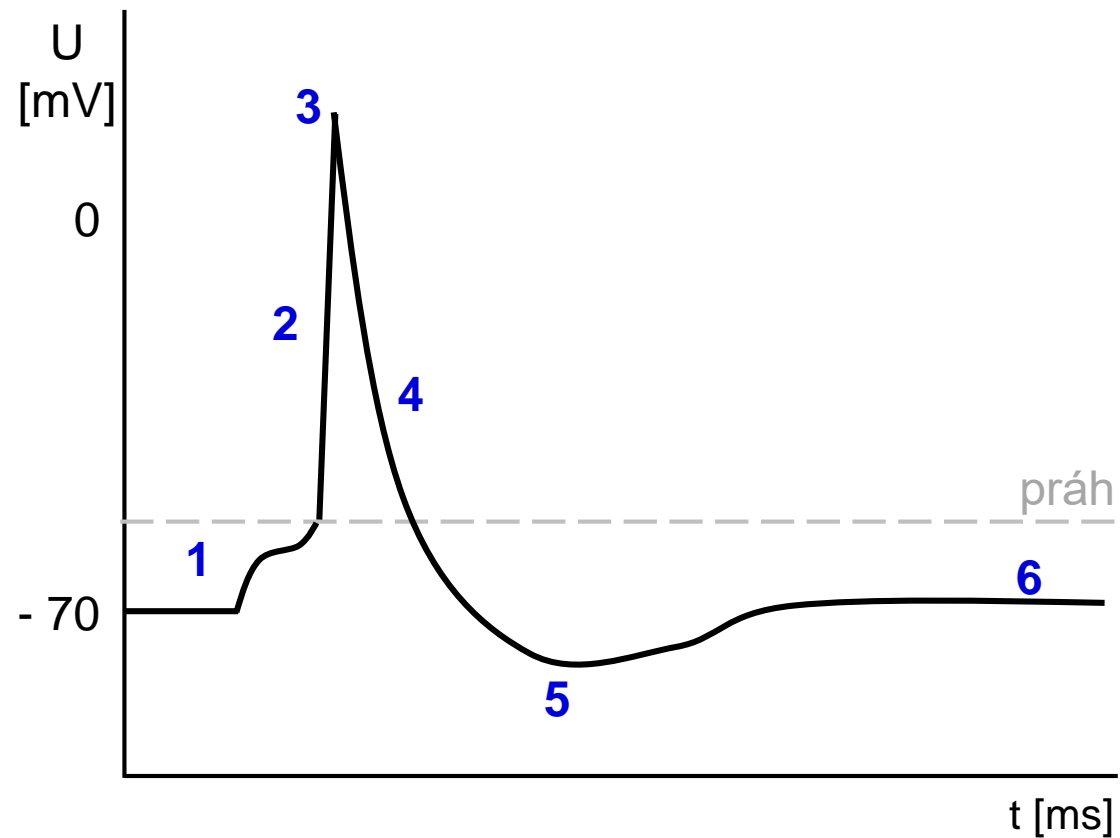

Vznik akčního napětí na neuronu

- Iniciační segment
- Sumace SPSPs a IPSPs =
integrace informace

Vznik akčního napětí na neuronu

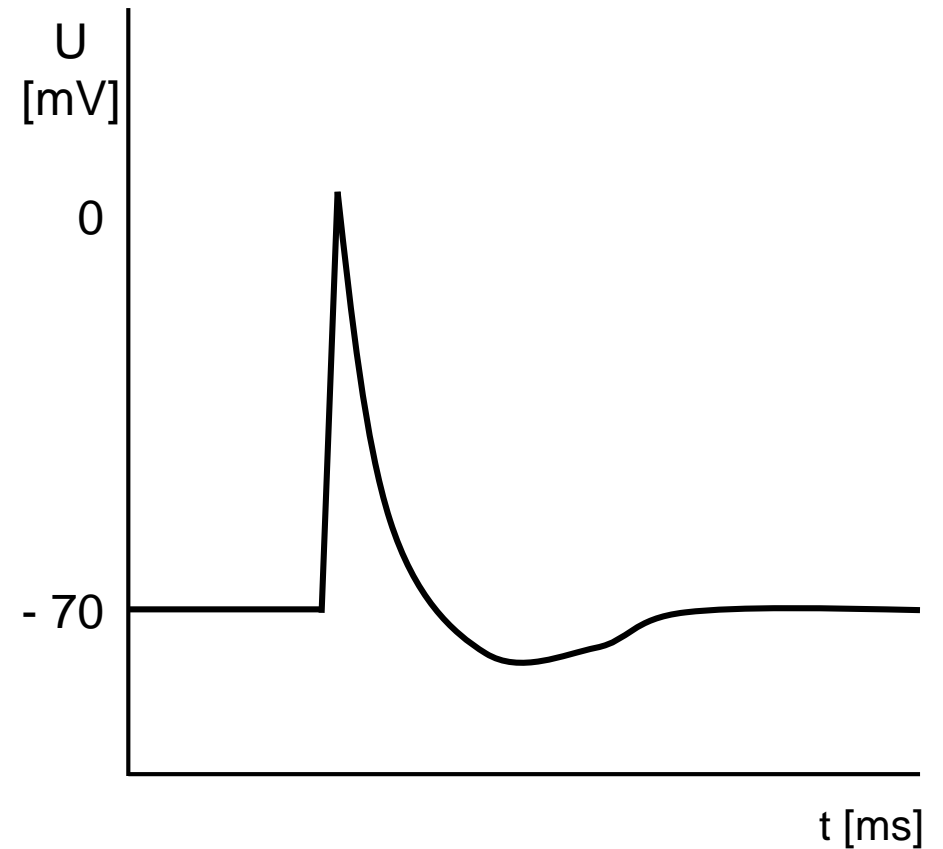

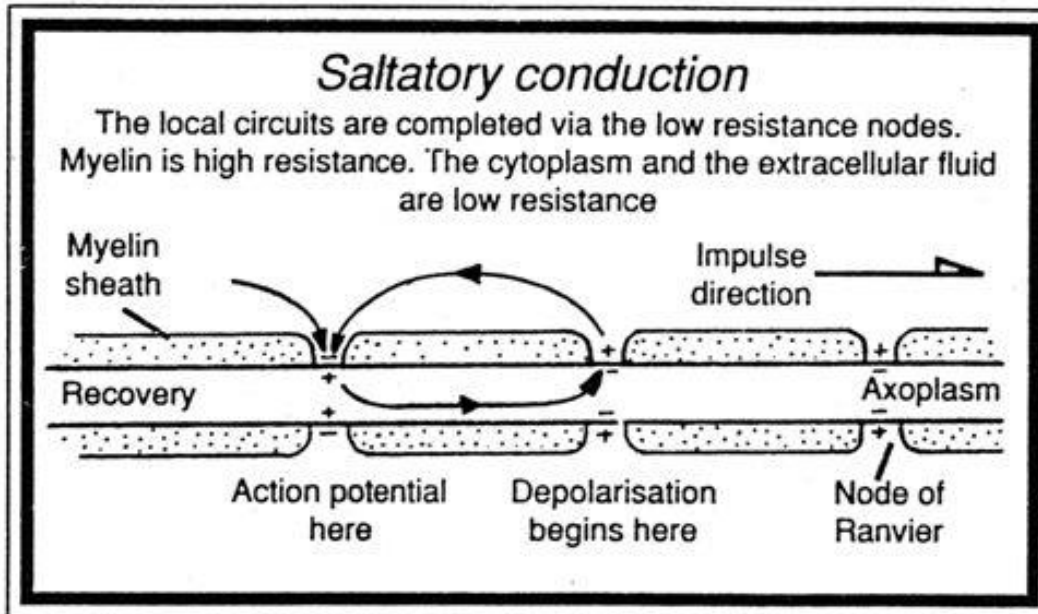
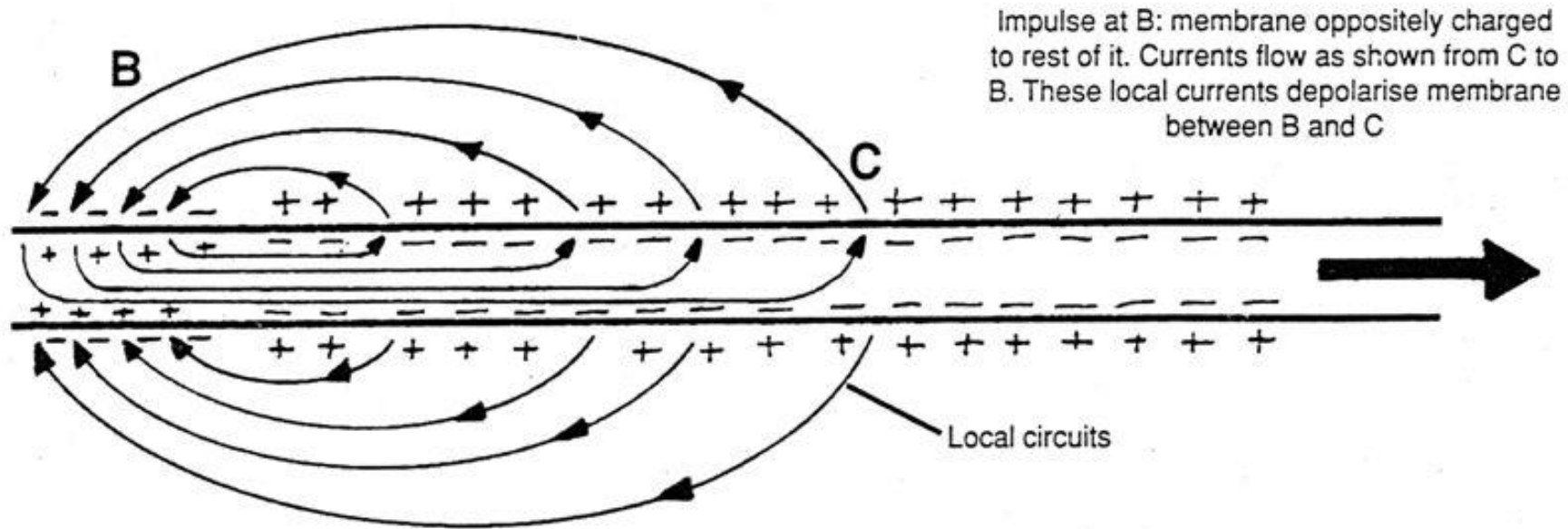
Význam akčního napětí

Šíření akčního napětí po membráně

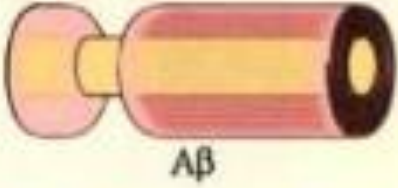
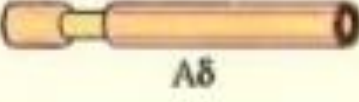
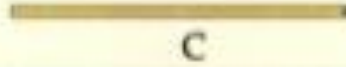
- VŽDY: bez úbytku (dekrementu)
- Nemyelinizované neurony
- Myelinizované neurony
  - saltatorní vedení

Rychlost šíření akčního napětí

Klasifikace nervových vláken

Sensory function	Receptor type	Afferent axon type ^a	Axon diameter	Conduction velocity
Proprioception	Muscle spindle	 <p>Ia, II</p>	13–20 μm	80–120 m/s
Touch	Merkel, Meissner, Pacinian, and Ruffini cells	 <p>Aβ</p>	6–12 μm	35–75 m/s
Pain, temperature	Free nerve endings	 <p>Aδ</p>	1–5 μm	5–30 m/s
Pain, temperature, itch	Free nerve endings	 <p>C</p>	0.2–1.5 μm	0.5–2 m/s

<https://image.slidesharecdn.com/c6d61057-18d6-40ff-acd7-cfe6a4ea4d86-150605013554-lva1-app6892/95/lecture-12-somatosensory-system-and-nociception-9-638.jpg?cb=1433468268>

Synapse

– Podle lokalizace

- Axo-dendritická
  - Axo-somatická
  - Axo-axonální
  - Dendro-axonální
  - Dendro-somatická
  - Dendro-dendritická
-
- Nervosvalová ploténka

– Podle struktury

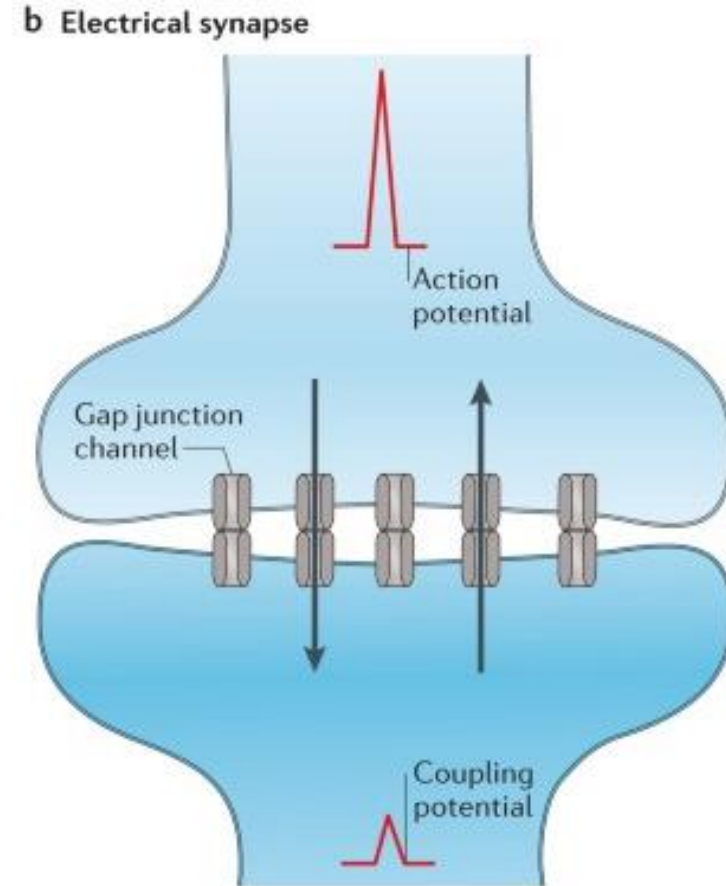
- Elektrická
- Chemická

– Podle funkce

- Excitační
- Inhibiční
- Modulační

Elektrická synapse

- Evolučně starší
- U člověka minoritní
- Difuzně rozšířena v CNS
- Gap junctions
- Může být obousměrná
- Rychlá

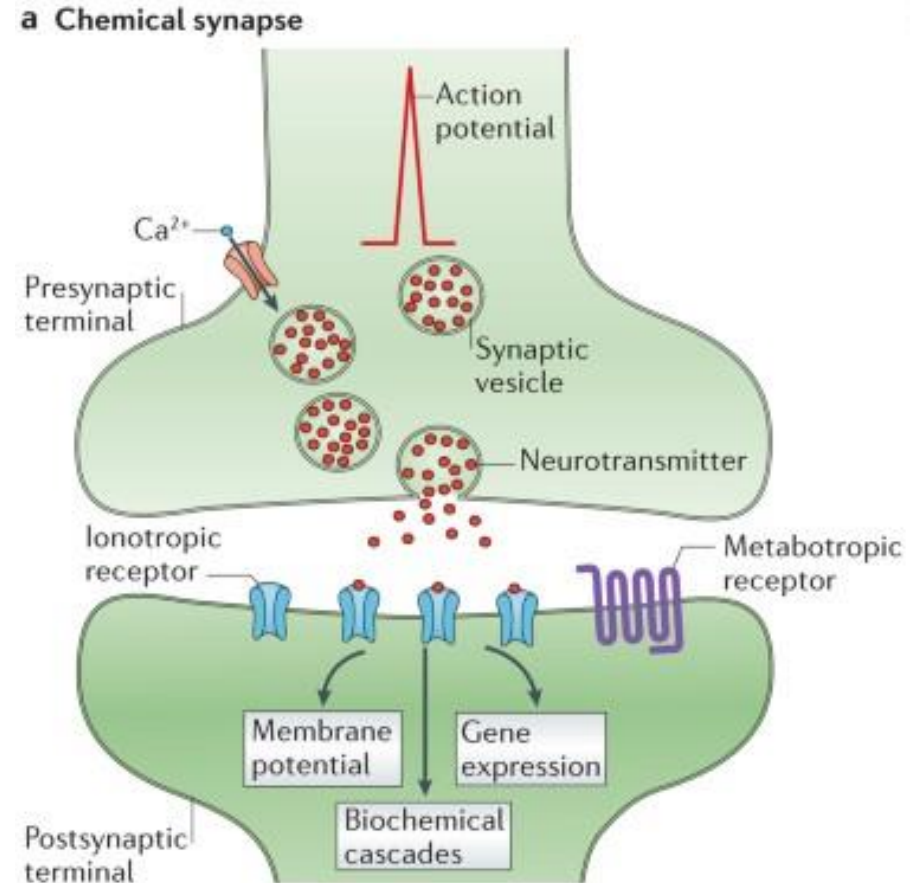

Nature Reviews | Neuroscience

https://media.springernature.com/lw685/springer-static/image/art%3A10.1038%2Fnrn3708/MediaObjects/41583_2014_Article_BFnrn3708_Fig1_HTML.jpg

Chemická synapse

- Evolučně mladší
- Početnější
- Jednosměrné
- Komplexnější
- Speciální případ parakrinie
  - integrace nervové a humorální regulace
- Neurotransmitter

https://media.springernature.com/lw685/springer-static/image/art%3A10.1038%2Fnrn3708/MediaObjects/41583_2014_Article_BFnrn3708_Fig1_HTML.jpg

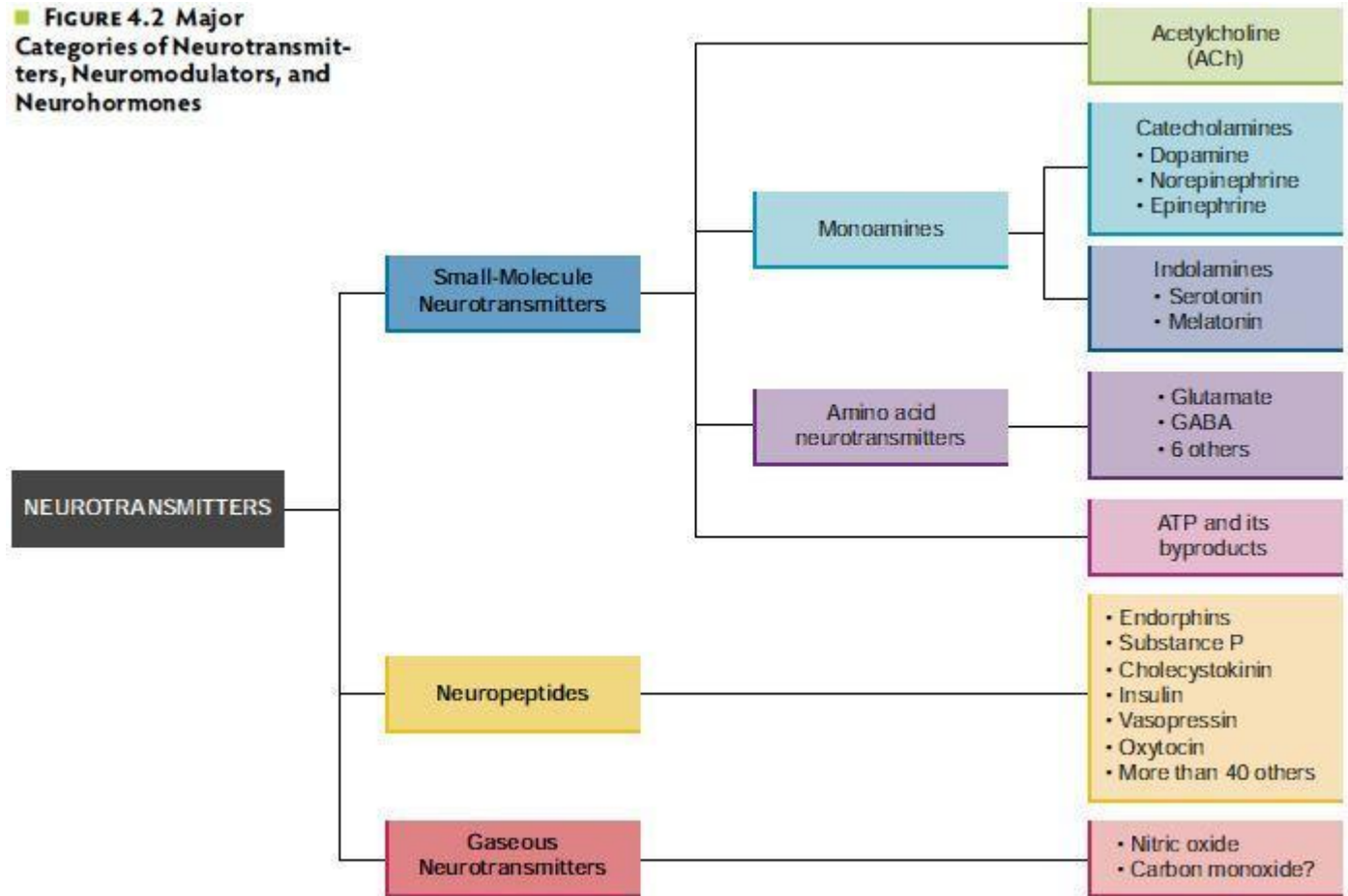
Rozdělení neurotransmitterů

– Dle chemické struktury

– Dle funkce

- Excitační
- Inhibiční
- Smíšené

■ FIGURE 4.2 Major Categories of Neurotransmitters, Neuromodulators, and Neurohormones

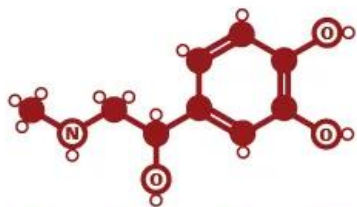
<https://classconnection.s3.amazonaws.com/108/flashcards/956108/jpg/bookpic421333407057201.jpg>

THE STRUCTURES OF NEUROTRANSMITTERS

STRUCTURE KEY: ● Carbon atom ○ Hydrogen atom ⊙ Oxygen atom ⊙ Nitrogen atom ⊙ Rest of molecule

ADRENALINE

Fight or flight neurotransmitter

Produced in stressful or exciting situations. Increases heart rate & blood flow, leading to a physical boost & heightened awareness.

NORADRENALINE

Concentration neurotransmitter

Affects attention & responding actions in the brain, & involved in fight or flight response. Contracts blood vessels, increasing blood flow.

DOPAMINE

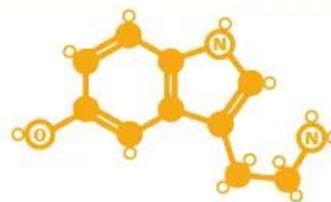
Pleasure neurotransmitter

Feelings of pleasure, and also addiction, movement, and motivation. People repeat behaviours that lead to dopamine release.

SEROTONIN

Mood neurotransmitter

Contributes to well-being & happiness; helps sleep cycle & digestive system regulation. Affected by exercise & light exposure.

GABA

Calming neurotransmitter

Calms firing nerves in CNS. High levels improve focus; low levels cause anxiety. Also contributes to motor control & vision.

ACETYLCHOLINE

Learning neurotransmitter

Involved in thought, learning, & memory. Activates muscle action in the body. Also associated with attention and awakening.

GLUTAMATE

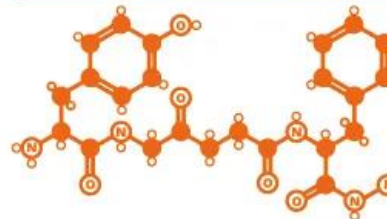
Memory neurotransmitter

Most common brain neurotransmitter. Involved in learning & memory, regulates development & creation of nerve contacts.

ENDORPHINS

Euphoria neurotransmitters

Released during exercise, excitement, & sex, producing well-being & euphoria, reducing pain. Biologically active section shown.

© COMPOUND INTEREST 2015 - WWW.COMPOUNDCHEM.COM | Twitter: @compoundchem | Facebook: www.facebook.com/compoundchem
This graphic is shared under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives licence.

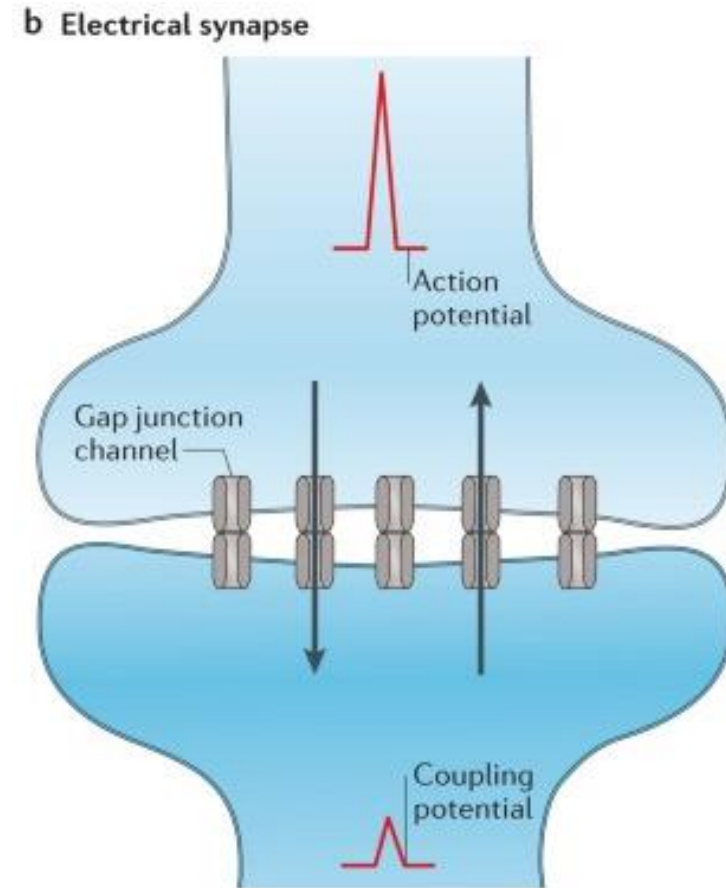
<https://i0.wp.com/www.compoundchem.com/wp-content/uploads/2015/07/Chemical-Structures-of-Neurotransmitters-2015.png?ssl=1>

MUNI
MED

Neurotransmise

- Přenos „signálu“ přes synapsi
- Elektrická synapse
  - jednoduchý tok iontů přes gap junction

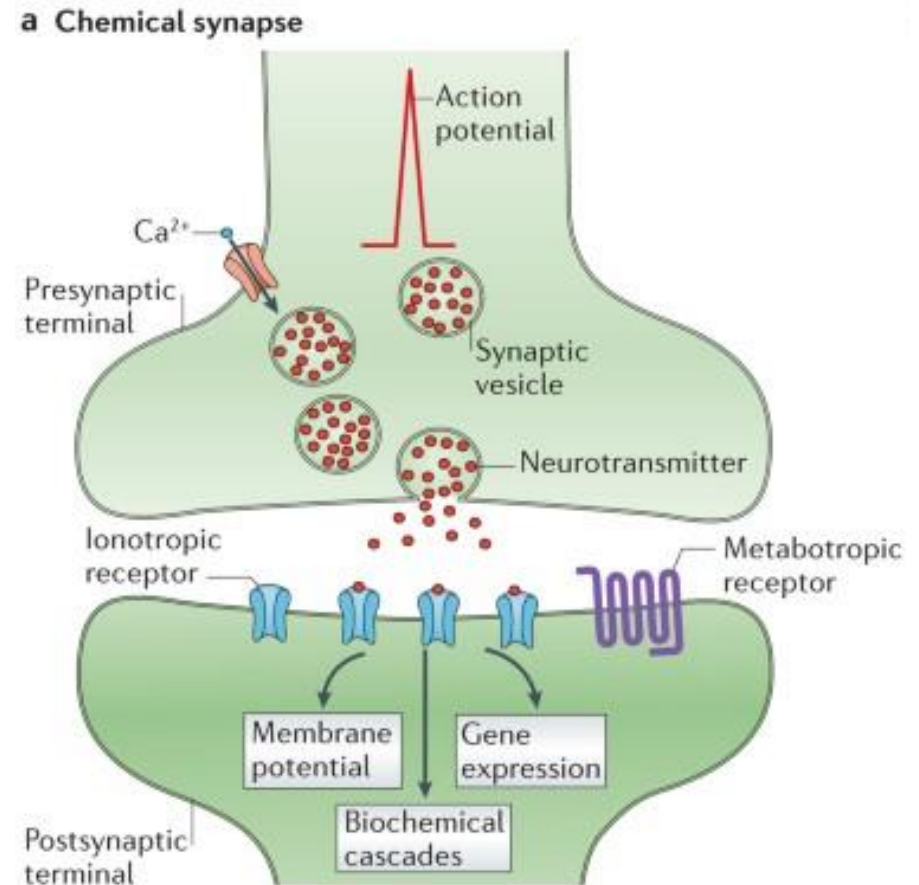

Nature Reviews | Neuroscience

https://media.springernature.com/lw685/springer-static/image/art%3A10.1038%2Fnrn3708/MediaObjects/41583_2014_Article_BFnrn3708_Fig1_HTML.jpg

Neurotransmise – chemická synapse

- Depolarizace presynaptické membrány
- Exocytóza neuromediátoru (Ca^{2+})
- Difuze přes synaptickou štěrbinu
- Vazba neuromediátor – receptor
- Vznik postsynaptického potenciálu (místní odpověď membránového napětí)
- Event. vznik akčního napětí na iniciálním segmentu

https://media.springernature.com/lw685/springer-static/image/art%3A10.1038%2Fnrn3708/MediaObjects/41583_2014_Article_BFnrn3708_Fig1_HTML.jpg

Neurotransmise

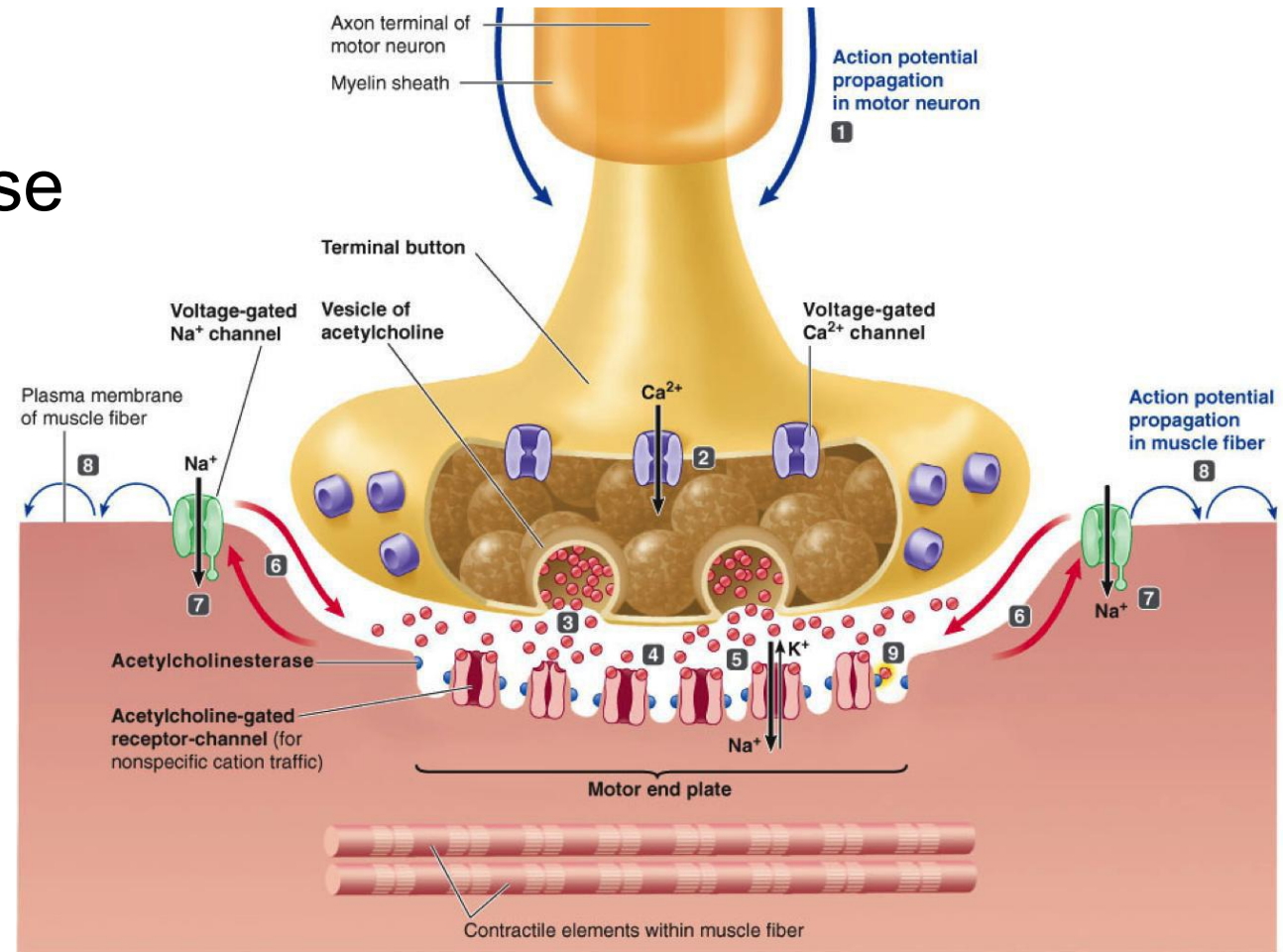
- Přenos informace
- Specifická
- Receptory - ionotropní
- Krátkodobá
  - Změny MP (IPSP, EPSP)

Neuromodulace

- Regulační funkce
- Difuzní
- Receptory – pomalé G-proteiny
- Dlouhodobé
  - Modulace synapsí apod.

Nervosvalová ploténka

- Modifikovaná chemická synapse
- Ploténkový proud
- Ploténkový potenciál
- Úloha Ca^{2+}

https://o.quizlet.com/FHeWgNJ-yL2NghDVLTR-dg_b.jpg

Audiovizuální obsah prezentovaný během on-line semináře (vč. testových otázek) je autorským dílem vytvořeným zaměstnanci Masarykovy univerzity. Jakékoliv další šíření tohoto obsahu nebo jeho části bez svolení Masarykovy univerzity je v rozporu se zákonem.